

5 GENEALOGIE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola si klade za cíl seznámit čtenáře se základními genealogickými pojmy (tj. vývod, rozrod, genealogický strom apod.) a také se způsoby sestavování rodové posloupnosti a s mezinárodními konvenčními genealogickými značkami a zkratkami. Pro lepší pochopení této problematiky byly představeny základní druhy rodové posloupnosti na různých příkladech.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly dokážete:

- definovat pojmy vývod, rozrod, genealogický strom;
- pochopit způsoby sestavování rodové posloupnosti;
- vytvořit genealogický strom vlastní rodiny;
- orientovat se v konvenčních genealogických značkách a zkratkách a používat je v praxi.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Prostudování kapitoly vám zabere přibližně 60 minut.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Genealogie; vývod; rozrod; genealogický strom

5.1 Základní typy rodové posloupnosti

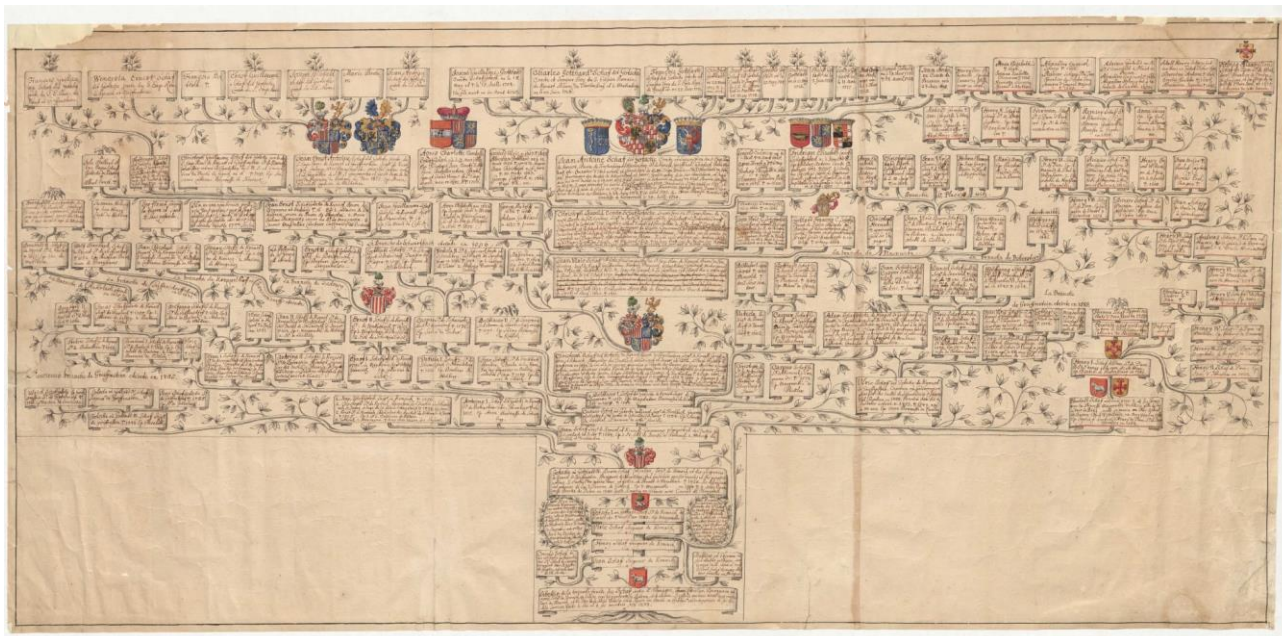
Cílem genealogického bádání je sestavení rodové posloupnosti. Rozeznáváme tři základní typy, tj. vývod, rozrod a tabulky pokrevnosti i příbuzenstva.

- **Vývod** – je to příbuzenská posloupnost, kde se od výchozího jedince, tj. určité osoby nazývané probant (střen), postupuje časově dozadu, tj. zjišťují se jeho přímí předci jak v mužské, tak v ženské linii.

Laickou veřejností je dnes vývod označován termínem „rodokmen“ (původně se však rodokmenem myslel naopak výsek z rozrodu v mužské linii, pro který je i logičtější grafika stromu). Rodokmen se často znázorňuje v podobě genealogického stromu. Může mít také podobu vodorovného nebo svislého grafického schémat.

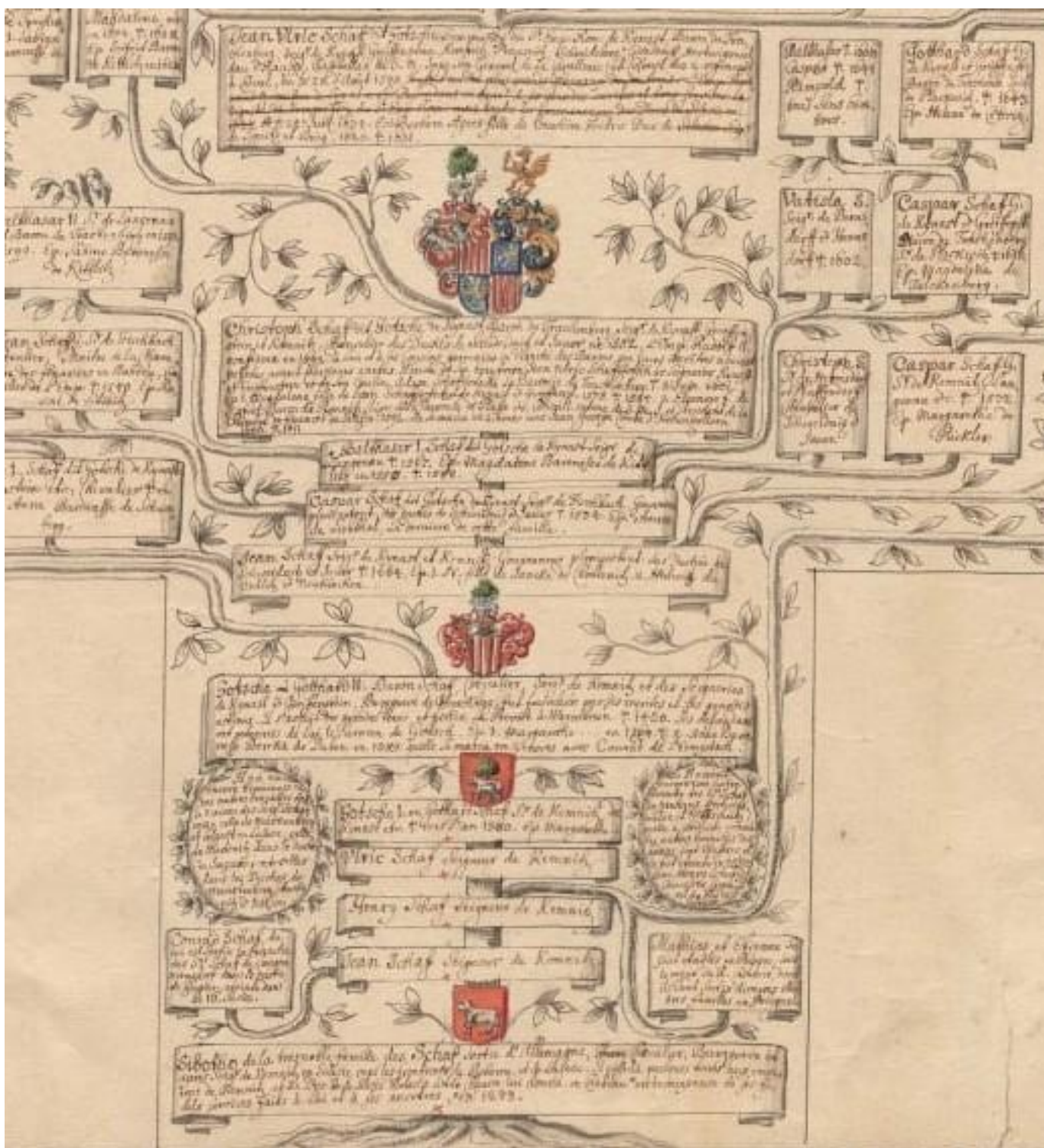
- **Rozrod (descendence)** – je příbuzenská posloupnost, přinášející soupis potomků (descendentů) určitého jedince nebo manželského páru jak v linii mužské (po meči), tak i ženské (po přeslici). Rozrod se sestavuje směrem od zakladatelů rodu do současnosti a zahrnuje všechny muže a ženy v přímé linii, včetně nemanželských synů a dcer a jejich potomků (součástí ale nejsou adoptované děti).
- **Tabulky pokrevnství a tabulky příbuzenstva** – první z uvedených zachycují všechno pokrevní potomstvo jedince i jeho sourozenců, druhé sepisují i příbuzenství založené sňatkem, tzv. švagrovství. Zejména v posloupnostech znázorňovaných v tabulkové podobě se používají k vyjádření základních údajů ze života sledovaných osob mezinárodní konvenční genealogické značky a zkratky.

Příklady:

Obrázek 21: Genealogický strom rodiny Schaffgotsch, ukazující její hlavní linii.

Zdroj: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Akta majątku Schaffgotschów – Dokumenty, sygn. 1016 (Fach 45, nr 22).

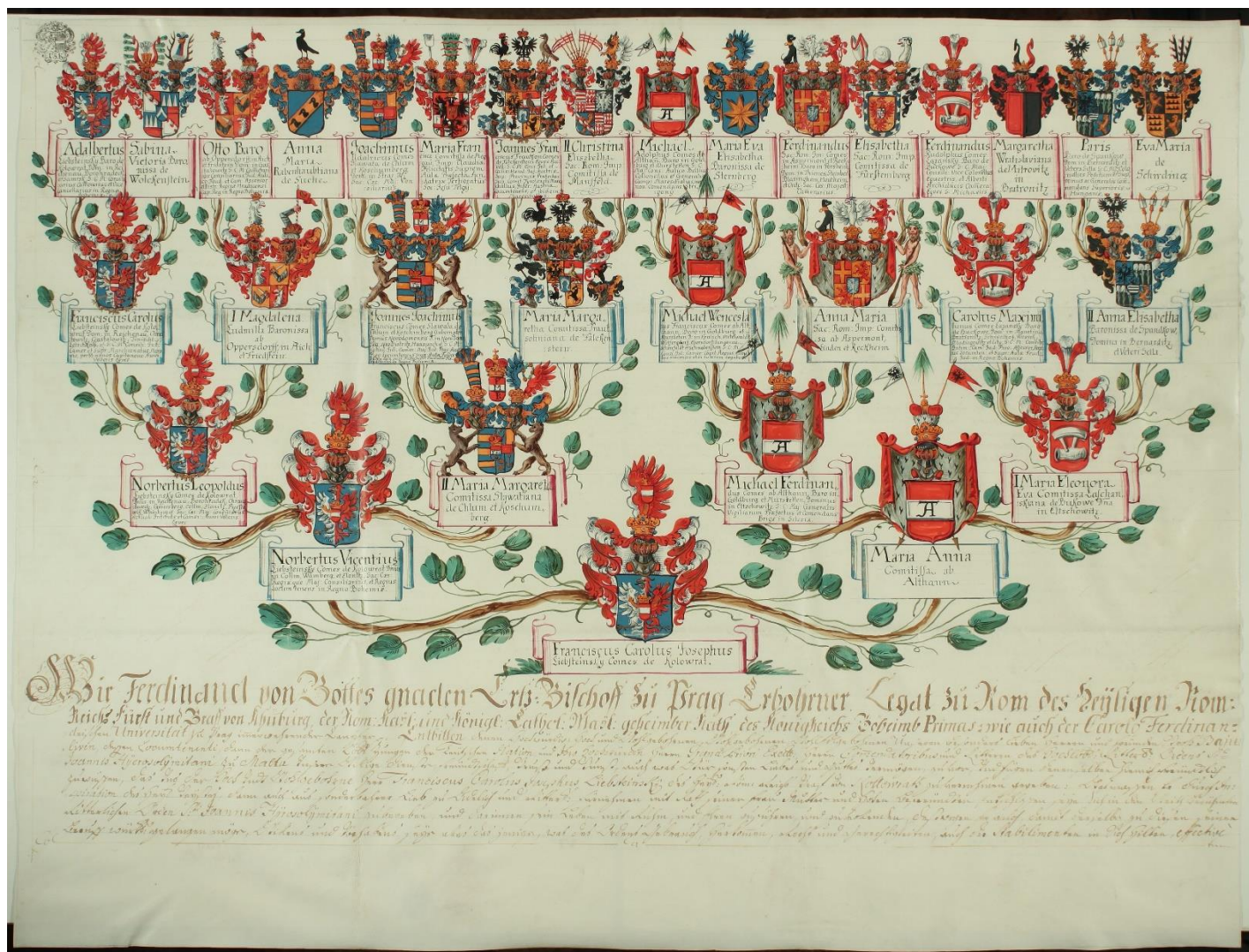
Obrázek 22: Genealogický strom rodiny Schaffgotsch (fragment).

Zdroj: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Akta majątku Schaffgotschów – Dokumenty, sygn. 1016 (Fach 45, nr 22).

Obrázek 23: Rozrod Jiřího II. Břežského a jeho manželky Barbary. Malba na zdi na zámku v Břehu.

Zdroj: KORBELÁŘOVÁ, Irena: *Didaktická exempla k pomocným vědám historickým*. Opava 2016, s. 98.

Obrázek 24: Vývod Františka Karla Josefa Libštejnského hraběte z Kolovrat z roku 1730.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě, pob. Olomouc, fond Rodinný archiv Žerotínů Bludov (1295)1427–1947, inv. č. 315, sign. XII/6.

5.2 Konvenční genealogické značky a zkratky

Při sestavování rodokmenů se používá soustava ustálených značek, které označují narození (hvězdička), úmrtí (křížek), sňatek (spojení dvou kružnic, pomyslných prstenů), pohlaví (čtverec pro muže, kolečko pro ženu) atd., a také různé zkratky.

- **Genealogické značky**

*	narozený, -á, -é
≈	pokřtený, -á, -é

2*	dvojčata
3*	trojčata atd.
○	zasnouben
⊖	ohlášky
∞	oddáni církevně
○○	oddáni civilně
○-○	rozloučení
○/○	rozvedení
Ψ – 2.	člen manž. Páru
K–2.	člen konkubinátu
†, +	zemřel, -a, -o
#	pohřben, -a, -o
Δ	zpopelněn, -a, -o
♂	muž
♀	žena

• **Genealogické zkratky**

o.	otec
m.	matka
s.	syn
dc.	dcera
a.s.	adoptovaný syn
n.s.	nemanželský syn
adc.	adoptovaná dcera
ndc.	nemanželská dcera
vd.	vdovec
vda.	vdova
ovd.	ovdovělá
km.	kmotr
kma.	kmotra
ž.	ženich
n.	nevěsta
sv.	svědek
dž.	družba
dža.	družička

5.3 Základní genealogické prameny diplomatického rázu

- **Matriční knihy** – jsou oficiální záznamy, které dokumentují životní události jednotlivců v určité oblasti. Mezi hlavní typy zápisů, které se v matričních knihách nacházejí, patří narození, manželství a úmrtí. Tyto knihy byly a jsou vedeny nejen z náboženských, ale i z civilních důvodů, a slouží jako důležitý zdroj informací pro historiky, genealogy a další výzkumníky. Rozlišujeme tři druhy knih: křesťní (matrika narozených), manželství (matrika oddaných) a zesnulých (matrika zemřelých). Matriky jsou rozděleny na matriky církevní (římsko-katolické, evangelické, židovské), vojenské, civilní a zvláštní (např. narození v letadle apod.).
- **Sčítání lidu** – první pokusy o soupis obyvatel jsou soupisy duší, berní rejstříky a soupisy poddaných z 16. a 17. století. Pravidelná sčítání lidu zavedla Marie Terezie v roce 1753.
- **Pozemkové knihy a urbáře** – obsahují informace o jednotlivých staveních v obci a byly do nich zapisovány změny majitelů, úpravy domů, kupní smlouvy, stavy domů apod.

Obrázek 25: Ukázka matričních záznamů o narození a křtu. Pod číslem 108 se nachází matriční záznam Františka Palackého.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě; fond Sbirka matrik Severomoravského kraje; matriční kniha N 1784-1845, inv. č. 2017, sign. NJ III 1, Hodslavice, Hostašovice, Mořkov, Veřovice, Životice u Nového Jičína.

DALŠÍ ZDROJE

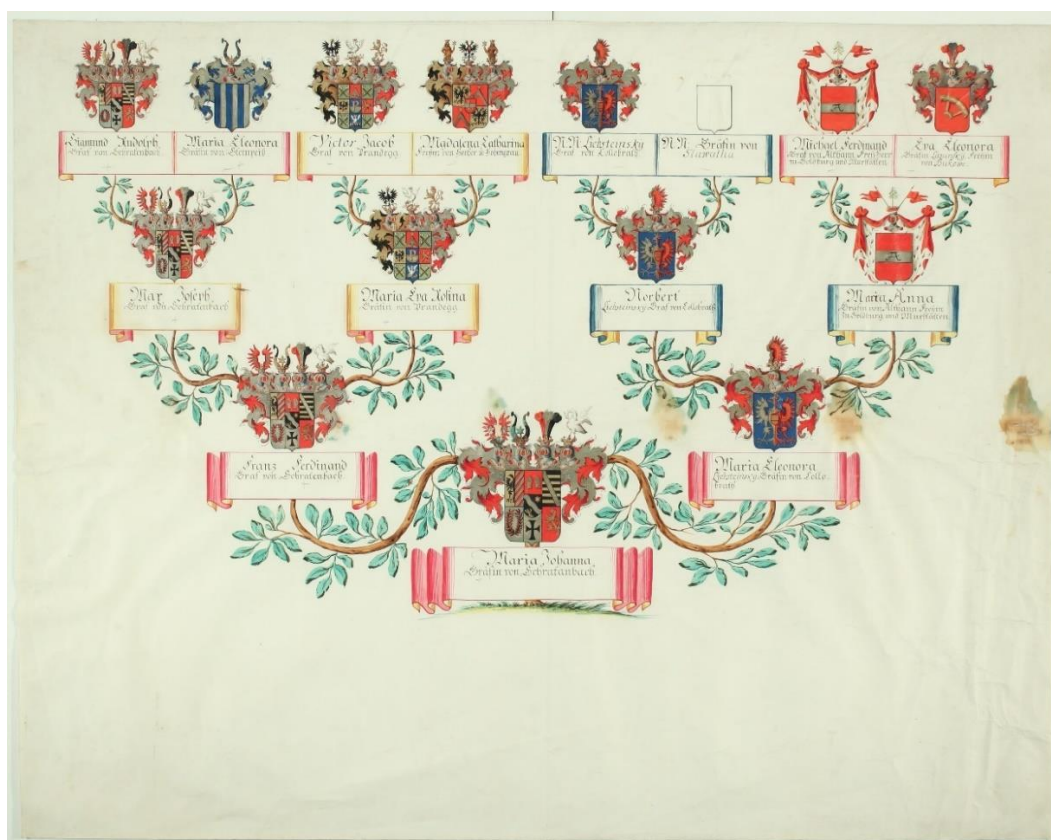
Doporučená literatura:

1. LUTONSKÝ, Boleslav – MELICHAR, Rudolf a kol.: *Základy genealogie*. Díl 1–2. Praha 1999.
2. MAREČKOVÁ, Marie: *Příručka praktické genealogie. Jak sestavit rodokmen*. Praha 2004.
3. ŘÍČAŘ, Kristoslav: *Občanská genealogie. Základy rodopisné práce*. Praha 2000.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

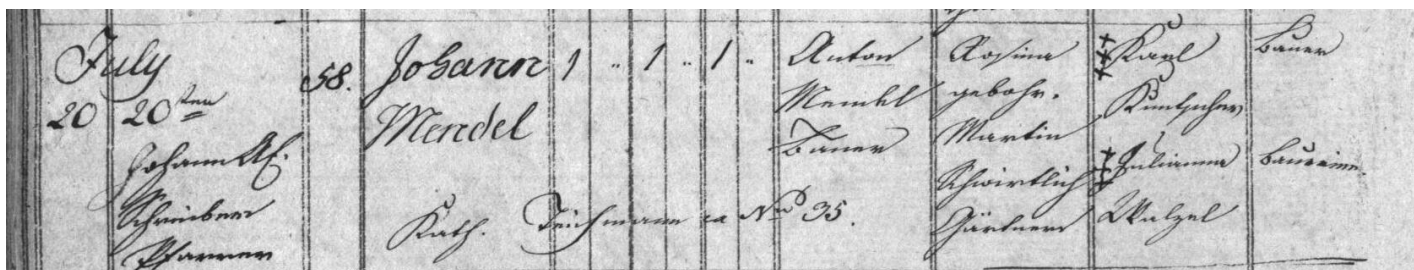
1. Definujte typ rodové posloupnosti zobrazené níže.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě, pob. Olomouc, fond Rodinný archiv Žerotínů Bludov (1295)1427–1947, inv. č. 323, kart. 9.

2. Přečtěte níže uvedený záznam v matrice a uveďte, koho se týká.

Zdroj: Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje; matriční kniha N 1821–1838, inv. č. 1087, sign. Od III 6, Dolní Vražné, Emauzy, Horní Vražné, Hynčice, s. 87.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kapitola se věnovala základním typům rodové posloupnosti. V její rámci byly popsány tři základní typy, tj. vývod, rozrod a tabulky pokrevnosti i příbuzenstva. Předmětem analýzy se staly také mezinárodní konvenční genealogické značky a zkratky

ODPOVĚDI K SAMOSTATÉMU ÚKOLU

Ad 1. Rukopis představuje vývod Marie Jany ze Schrattenbachu (kolem roku 1770).

Ad 2. Záznam v matrice se týká Gregora Johanna Mendela (1822–1884).